

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiati her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5. Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 29 Teşrinisani , 1928

Sayı: 105

Büyük bir sanatkârın yıldönümü vesilesiyle SCHUBERT

Yazan : KÂZIM SEVİNÇ

Schubert, mevcut musikişinasların en çok şair ruhlusudur. "Liszt," Şüphe yok ki Schubert "ilâhî şerrare,"ye malikti.

Beethwen

bu büyük artistin ölümünün yüzüncü yıl dönümü idrak edildi. Bütün medenî dünyada onun hatırası tepcil olundu. Musiki tarihinin bu kıymetli "Melodist"inin hayatı çok

öldü. Ölümünü takip eden yüz uzun sene onun dehâsının, mütezayit bir nisbette taktir edildiğine şahit oldu.

1797 senesi kânunsanısının

F. Schubert

Bestekâr ve imzası. (Her. Hans Schlissmann) tarafından yapılmış bir resim.

Güzel sanatların bir şubesi olan musikideki büyük sanatkârlardan biri de Franz Schubert'ti. Bu sene, teşrinsanının on dokuzunda,

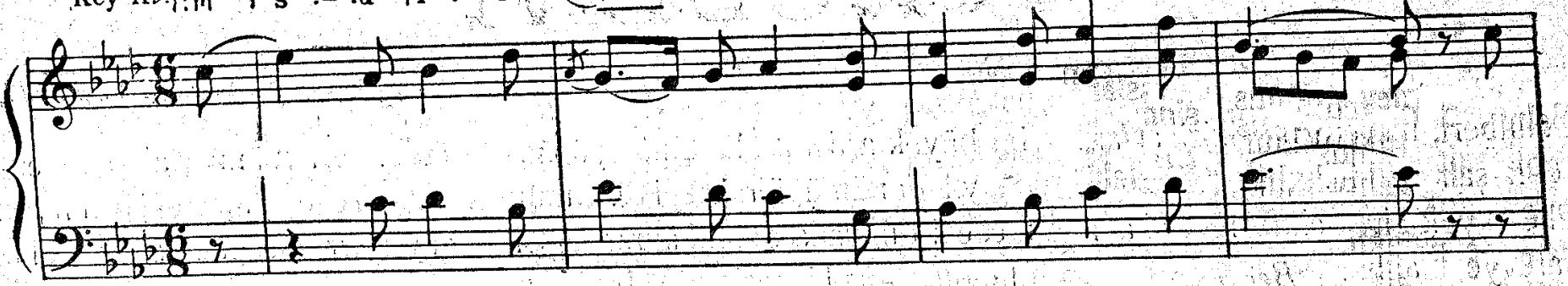
dikkata şayan safhalar arzeder. Pek genç yaşında yüksek bir musikişinas olduktan sonra Schubert hayatının otuzbirinci son baharında

son günü Viyana yakınındaki (Lichtenthal) köyünde doğan (Franz Peter Schubert) kalabalık bir ailenin on üçüncü çocuğu idi. Büyük

SCHUBDRT TARAFINDAN BESTELENMİŞ BİR MEKTEP ŞARKISI

SCHUBERT

Key Ab. m | s :- d | r :- f | d t :- l t | d :- r | m :- f | s :- l | r :- :- l :- : m

|| s :- d | r :- f | d t :- l t | d :- r | m :- re | m :- l | s :- l :- : s | l :- r | s :- d

|| d :- f | m | r :- r | s :- d | d :- t : d | r :- :- l : : s | l :- r | s :- d

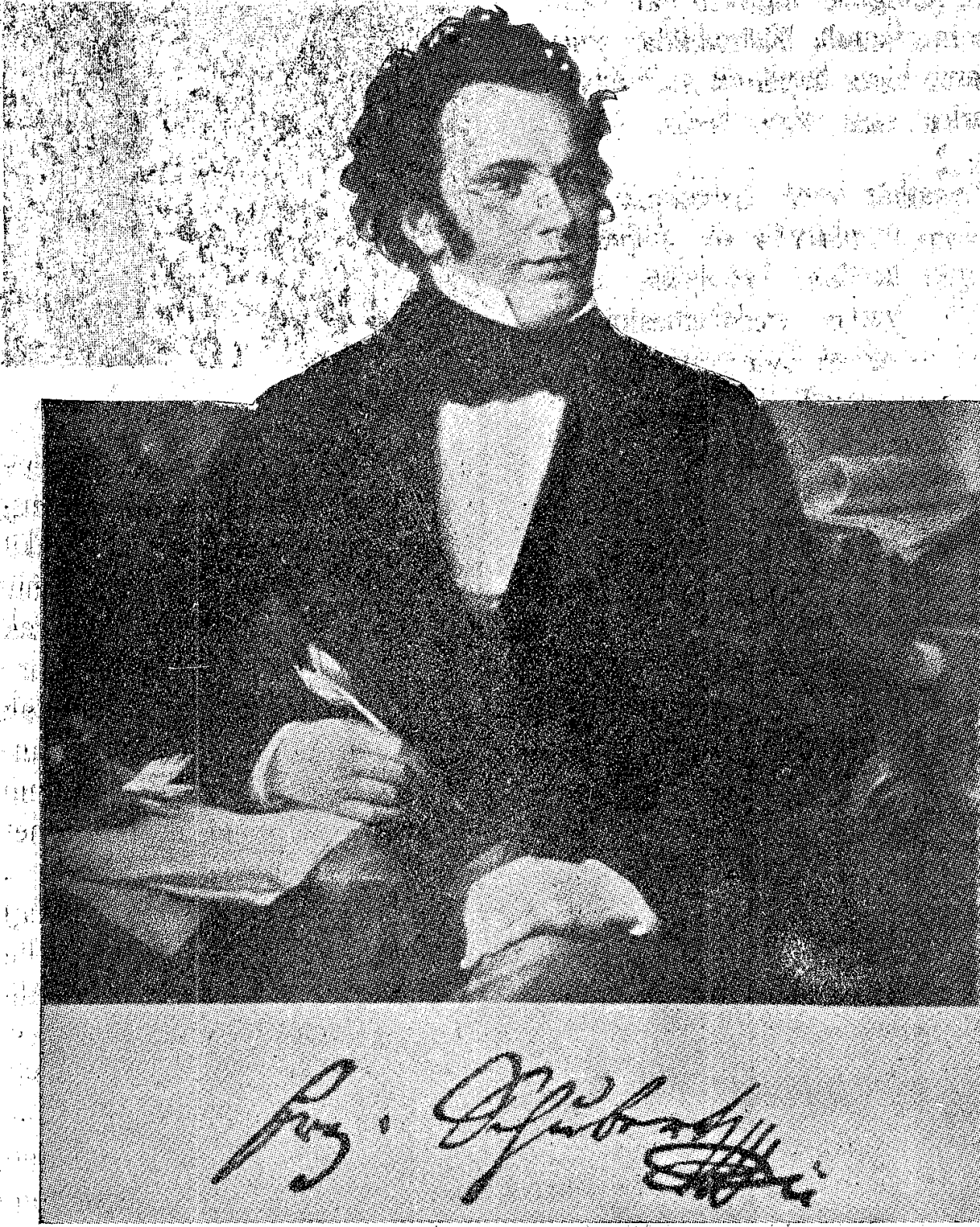
|| d :- f | m | r :- s : f | m : l : s | f : m : r | d :- : | : : : | : : : | : : : |

Güftesinin nesren tercümesi.

Rüyamda küçük bir kuş olduğumu ve bir ağaca konduğumu gördüm: Bir kulübenin kapısında bir hanım kız bana şöyle çağırıyordu: "Buraya gel, narin küçük! Buraya gel! korkma !.

Korkmadan içeriye girdim, dizine kondum. Saçını çerçeveleyen kırmızı kordelayı çektiğim zaman, bu güzel hanım kız bans "yarmaz kuş, başımı incittin! benim yeni kordelamı berbat ettin, artık yanımda durma!." diye bağırdı. Ben de mesurane koşup gittim ve ağacımın üzerinde istirahat ettim.

(Morava)lı bir köylü idi. Bu itibar adam tahsile hayatı bir kıymet veriyordu. İki oğlunu muallim olarak yetiştirdi.

Ondokuz kişilik bir aile reisi olan Schubert'in babası için, bu kadar nüfusun iâşesini temin etmek çok müşkül bir vazife idi; Bu sebepten Schubert ailesi için sefalet, daimî bir arkadaşı.

Schubert, henüz bir bebek iken, şarkılar söylemeğe başlamıştı; daha yürümeğe başlamadan evel, mini-mini bir kuş gibi, cıvıldardı. Yay tutabilecek bir yaşa geldiği zaman babası ona keman öğretmeğe başladı. Büyük kardeşi Ignaz Schubert piano dersleri verirdi. Bir müddet sonra genç çocuk hocalarının derecesine yükselmişti. Bunun için ona Michel Holyer

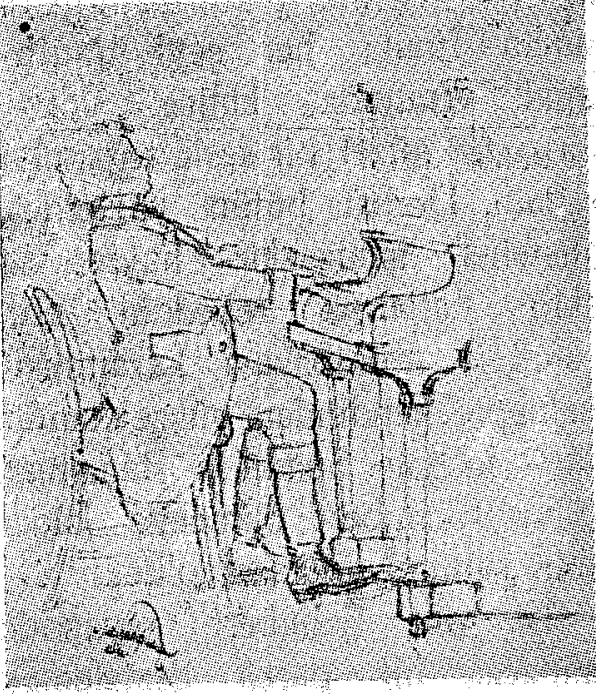
ismindeki bir bestekârı muallim intihap ettiler. Bu zat güzel bir musikişinas olmakla beraber iyi bir muallim değildi, Franz'a bir şey öğretemedi.

O sırada İmparator kilisesindeki muğanniler arasında bir yer inhilâl etmişti, Franz müsabakaya talip oldu. İmtihan günü, annesi ona, açık gri bir elbise giydirdi; [Bu sebepten sonraları Schubert'e "deyirmenci," ismi takılmıştı.] Boyu 5 ayak bir parmaktı; tombul, kırmızı yanakları vardı; gözlüğü, fena teşekkül etmiş burnundan kayıyordu! koyu kıvrıcık saçları alınına kadar inmişti. İmtihan odasına girdiği zaman bütün müstehzi gözler ona dikilmişti. Fena halde kızardı; ağlayacak dereceye gelmişti. İmtihanda her çocuk yalnız başına

tağanni edecekti. Kendi sırası geldiği zaman Franz her şeyi unuttu; sanki etrafında kimse yoktu; puruzsüz güzel bir sesle teğanniye başladı. Derhal bütün yüzlerdeki müstehzi işmizazlar hayret ve taktir hatlarına tebeddül etti. Schubert müsabakayı kazanmıştı. Mektepte kendinden yüksek sınıfta olan Joseph Spaun,le tanıştılar. Spaun, Schubert ölünceye kadar onun samimî arkadaşı oldu.

Bir gün, Schubert, piyanoda çalınacak bir parça bestelemek istedi; arkadaşı Spaun, in yanına gitti. Hal ve tavrından nota kâğıdına malik olmadığı anlaşılıyordu. Saçların diplerine kadar kızarmıştı.

— « Ailem o kadar fakir ki » dedi. « Bu gibi şeyleri alacak parayı göstermiyorlar. » Spaun, ona lazım olan kâğıtlar satınaldı. Schubert bir piyano fantazisi yazdı. Çok ince ve ufak harfler kullanıyordu, bununla beraber az zamanda 32 sayfa doldurmuştu. Spaun ona kâğıt yetiştiremeyordu. Mektep arkadaşlarından Staodtler,le Holzapel, e gitti. Bu üç arkadaş, bundan sonra, Schuberte her hususta yardımdan geri durmadılar. On altı yaşını ikmal ettiği sıralarda, Franzın sesi bozuldu. Buna rağmen, isterse kendisini işinden ayırmıyacaklardı. Fakat Schubert babasının mektebinde muallim olmayı tercih etti; aynı zamanda Salieri, den de ders alıyordu. Salieri oldukça yüksek bir kabiliyet sahibi idi; Beethoven, e sanat şeklini o öğrenmişti. Bununla beraber Schubert,le iyice meşgul olmamıştı. Onun bestelerini şöyle bir gözden geçirip not alırdı. Bir gün büyük bir hata olarak Schubert'i opera yazmaya teşvik etti. Schubert, dramatik insiyaklara malik olmakla beraber sahne ruhuna vakıf değildi, bundan başka Gluck'un uslubunu da taklit etmek istiyordu. Nihayet Schubert'in yapmış olduğu bütün operalar muvaffakiyetsizlikle neticelendi. Schubert

Schubert

buna çok müteessir oldu; Fakat onda lirik bir muhayyile vardı; güzel terennümler ibda eden dehâsında dramatik eserler için yer yoktu.

Bir müddet sonra Schubert'e Von Schober, in evinde tesadüf ediyoruz. Bu zat ona evinde bir oda tahsis ediyor. Sanatkâr o sene (1815 senesi) yalnız mektep tatili günlerinde vakit bulabilmesine rağmen, bize çok kıymetli eserler bırakmıştır: Üçü tamam olmak üzere 5 opera, bir çok ilâhiler, 4 piyano sanatı ve bir hayli piyano besteleri gibi. Bundan başka 146 ufak parçalar. Teşrinievel 15 de 8 ternüm, 19 da 7 terennüm daha.. Bunlar onsekiz yaşında bir çocuk için kırılamıyacak rekorlardandır.

Schubert, in dehâsı onu hiç bir vakit bırakmazdı. Yemeğini bitirir bitirmez, 'aklına, istirahat etmekten ziyade, sofrâ örtüsü üzerine notalar sıralamak gelirdi. Bir çok kimseleri yıpratan uzun bir saiy ona adeta bir eylence gibi gelirdi; böyle bir yorgunluktan sonra şaheserlerinden birini yazmağa koyulurdu. "Bak, bak çayır kuşu," nun bestesini, bir pazar, öğle sonu bir bahçe birahanesinde yazmıştı. O akşam eline Shakespeare, den tercümeler geçmiş ve «Sylvia kimdir» parçasını bestelemiştir.

Schubert, bir vakit de şair Mayer Hofer, le yaşamıştır. Beste-

kârın şenliğine rağmen şair abüs ve somurtkandı. Kahvaltıdan sonra, masanın birer tarafında çubuklarını yakarlar, saat ikiye kadar çalışırlardı.

Sanatkâr kont Esterhazy, nin kızlarına muallimlik de yapmıştır. Bir gün kontes kendisine uzun bir şiir verip bestelemesini rica etmiş; Schubert öyle sonu besteleri çalınmaya amade bir halde kontese taktim etmiştir. Schubert, in karolise Esterhayzi ümitsüz bir aşkla sevdiği söylenmişse de hakikatı anlaşılamamıştır. Burda sanatkâr hakkında söylenen bazı fıkraları da zikrederim.

Bir gün Schubert, in, evde yalnızlıktan canı sıkılmış. Bir az dolaşmaya çıkmış. Çoktan beri görmediği bir arkadaşının evi önünden geçerken kapıyı çalmış. Hizmetçi efendisinin mesgul olduğunu söylemiş. Bestekar bu söze ehemmiyet vermiyerek içeri girmiş. Kütüphanedeki kitaplara bakarken yeni çıkmış bir şiir kitabı gözüne ilişmiş. Bir, iki parçasını okumuş, hemen bir nota kağıdı aramaya başlamış bulamayınca kitabı alıp şiirleri tekrar okumuş şapkasını alıp deli gibi evine koşmaya baş-

Viyanada merkez mezarlığı: Schubert için dikilmiş abide

Schubert, in doğduğu ev lamış. Evde şapkasını atıp gece yarısına kadar yazmış, yazmış. Sabahleyin dostuna gitmiş. Çünkü nezaketsizliğinden af diliyerek önüne altı parça terennüm bırakarak işte size şunları getirdim demistir.

Bu fıkra Schubert, in ilhamındaki vüs'ate bir misaldir. O para kazanmak için değil ilham dalgalarının bütün gece kendisini rahatsız etmesinden kurtulmak için çalışırdı.

Beethoven; Schubert, in yaşadığı müddetce Viyana da bulunuyordu. Fakat birbirleriyle görüşmemişlerdi. Bir gün Schindler kendisini Beethoven'e tanıtmayı teklif etti... Beethoven, le tanışmak! Bu onu hiç hatırına gelmemişti. Ona uzaktan taabbüt ediyordu. Fakat mabudunun huzûruna gitmek: bu yen bir meseleydi, Bir kimse Olypusun ilâhlarına ibadet edebilir. Lâkin onlarla henbezm olmağı düşünmek bu nasıl olabilirdi?»

Schiedler sanatkâra dedi ki: Ona eserlerini ithaf ettikten sonra niçin kendisini görmeyesin?»

Nihayet bir gün üstadın evine gittiler, Beethoven onları çok samimi istikbal etti. Lâkin sağır olduğu için görüşmeleri imkânsızdı. Kağıt kalem alarak Schubert, e verd Schubert mabudunun bu halini görür görmez teessüründen titremeye başladı. Beethoven onun kendine ithaf ettiği besteye baktı, gülümsedi, bir şey gözüne ilişti, işaret etmek üzere iken birde baktı ki Schubert kaçmış. Sonra ona ithafından dolayı teşekkür ederek onu çok defa yegeni ile beraber çal -

dıklarını bildirdi. [Bu bir piyano dueti idi.]

Beethoven ölürken Schubert ziyareti için mücadele istedi. O sırada üstat onun parçalarını okuyordu. Çok memnun oldu. Büyük bir şükranla kabul etti. Bir hafta sonra Beethoven çok fenalaşmıştı. Schubert, tekrar yanına girdi. Büyük musiki dahisi konuşamıyordu, Schubert'in de teessürden dili tutulmuştu; okadra sevdiği adamın çil yüzüne uzun muddet baktı; göz yaşları içinde dışarı çıktı.

Schubert, Beethoven'in cenazesini ebedî mevasına taşıdıktan sonra arkadaşları Lachner, le Randhartmger, i yanına alarak şimdi defnettikleri büyük adamın şerefine içmek üzere bir kazinoya girdi. İlk kadehler içildikten sonra birden bire bardağını kaldırarak "Beethoveni takip edecek üçümüzden biri şerefine içiyorum," dedi. Bunu Schubert kendi şerefine içmişti: Eertesi sene, 1828 teşrinisanisinin 19 ncu günü saat 15 de tifustan kendisi de vefat etti.

Beethoven'in cenaze merasiminde 20,000 kişi vardı: 1849 da Chopin'in cenazesi Pariste kırallara has bir ihtişamla kaldırıldı. Schubert'in tabutu ise pek vazi bir ihtifalle karşılandı.

Tali daima Schubert'i aldatmıştır büyük CMajor senfonisini hayatında işitmemişti. Onu herkese tanıtan büyük senfoni "natemam," ismini taşıyor. "Zaten kendi hayatı da natamamdı. Tahsili, inkişafı, tēkniki, hep natemamdı." Ohayatında (600) İngiliz lirasından az para elde etmiştir. Fakat buna mukabil bir çok dost kazanmıştı.

Büyük sanatkâr, daima memleketinin derin ormanlarını, fısıldaşan ırmaklarını, kuşların terennümlerini dinledi. Canlanan ilk baharı, taze yaz sabahlarını tereünüm etti.

Hiç ölmeyecek musikisiyle, onu, hâlâ vecd içinte tabiatın kucağında görüyor gibiyiz.

KÂZIM SEVİNÇ

RUŞEN EŞREF

Damla damla

yazan : HASAN ÂLİ

Ne dir lüzumu zuhurum bu haki esfelde,
Garik olup gideceksem muhiti nisyana

diye feryat etmek tabii bir histir. Bir varmış bir yokmuş tabirine medlûl olan insan, ömrünün kısılgılığıyla emellerinin uzunluğunu hatıra getirdikçe fanilik ile bakilik arasında eziliyor. Damla Damla'da bu ızdırabın acılarını buluyorsunuz. Siz de onunla beraber soruyorsunuz: "Bizim cesetlerimizi de milyonlarca gün katı böğründe maddî bir yad gibi saklayacak taş nerde?" Samih Rıfat'a ithaf ettiği parçada ölümün hercanlıya aynı akıbeti vaat ettiğini, kardeşinin mezarı başında babasına söyleyen R. E. diyor ki "Baba, oğluna ağla., fakat sen ve senden olan ben ki henüz ayakta et halinde duran tozlarız, her şeyi duyan, düşünen varlığımızın sonuna ağlayalım;.."

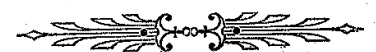
Yalnız bu satırları görüp te aziz muharriiri bedbin zannetmeyiniz. (Gazi) nin verdiği yirmi kelimeyi 127 sahifada şerheden R. E. hayata çok bağlıdır. Son parçada Hayata hitap ederek şöyle diyor:

"Toprağın altında da duygum kalırsa bil ki anacağım sensin, düşüneneceğim sen, özliyeceğim sen..."

Yakup Nebi diliyle yazılmış bu eser ölümü, faniliğin ebediyete istiyakını terennüm ediyor, yahut o hissi göz yaşları halinde kalbinize döküyor. İyi ölebilmek için ölümü iyi bilmeli. Bu kitaptan, onu kısmen öğreniyoruz. Bütün hayatında başkalarına bir hakikat öğretebilenler ne bahtiyar insanlardır.

R. Eşrefi bunun için samimiyetle tebrik etmeliyiz.

HASAN ÂLİ

Sakin bir gece. Virjilin ebedî bakışlarına ufk olan sahilleri beraberce seyrediyoruz. Herkes yatmış ve susmuş. Gemiyle deniz konuşuyor; aziz muharirle aynı sevgiliye bağlı, fakat rakip olmiyan iki aşık gibi bu ilham verici tabiati dinliyoruz. Kalb, her şey susduğu vakitte çok belîğ ve çok anlayışlı oluyor! Yan yana çarpan yureklerimizde - karşılıklı hissediyoruz ki - aynı muammanın ezası var. R. E. Bey cebinden bir küçük defter çıkarıyor ve okuyor:

"Dudaklarında hiç bir yanağın tadı kaldı mı? Gözlerinde hiç bir yüzün aksi durdu mu? Ellerinde hangi avucun sıcaklığından iz var?"

Dudaklardan süzöldüler. gözlerden aşılar, ellerden sızdılar... Hasret hayalleri gönlümüze mihman geldiler! Herkesten irak, orada birikiyorlar...

Bu defineyi kapacak sensin toprak! Fakat sonra onu senden bir daha bulacak kim?"

Ölüm! Bütün şairleri, bütün filozofları düşündüren, söyleten, yazdıran bu muamma, R.E Beyide bulutlarının arasına almıştı. (Erenlerin Bağından) intişar ettikten sonra böyle «mistik» bir yazı dinlememiş, okomamıştım. Ölümü sevmem, fakat onu düşünmek en zevkli işlerimden biridir. İnsana hayat arzu ve ihtirasının ilham ettiği bu muammadan daha hayat verici ne olabilir? Uzun boyu ve muazzam cüssesine rağmen, demek bu muamma R. Eşrefi de yenmişti. Çünkü bir şeyi ihmâl edememekten daha kuvvetli mağlubiyet olamaz. Hayata doyamıyacak kadar hayatıyeti olan bir ruh için, neye ve ne zamana kadar var olduğunu ve olacağını düşünmek,